

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 21

Засновано у 2003 році

Рівне – 2021

ББК 71.0

А 43

УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри івент-індустрії, культурології та музеєзнавства. Вип. 21 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2021. 126 с.

Головний редактор:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрії, культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

Чміль Г.П. – доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології Національної академії мистецтв України (голова редколегії)

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрії, культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)

Випих-Гавронська А. – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)

Петрова І.В. – доктор культурології, професор, завідувач кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв

Єфіменко А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)

Пелех Ю.В. – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ

Потапчук Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ

Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»

Кушнарєнко Н.М. – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи ХДАК

Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ

Сабадаш Ю.С. – доктор культурології, професор, завідувачка кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету

Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри релігієзнавства і теології Національного університету «Острозька академія»

Швецова-Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ

Яремко-Супрун Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор, професор кафедри музеєзнавства і пам'яткознавства Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), Google Scholar, Cosmos (США) та Research Gate, Research Bible (Німеччина); CEEOL; Cite factor; European Reference Index for the Humanities (ERIH), Збірник поданий на порталі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України».

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 26 травня 2022 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

Розділ I. ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ПРОЦЕСУ

УДК 793.31 (091)

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО АВТЕНТИЧНОГО ТАНЦЮ

Наливайко Марія Іванівна – здобувачка вищої освіти II (магістерського) рівня спеціальності 024 «Хореографія», Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
<https://orcid.org/0000-0001-5661-8211>
nalyvajkomarya@gmail.com

Розкрито значення українського автентичного танцю у системі формування культурних цінностей українського народу. Наведено огляд публікацій, у яких виявлено етапи наукового опрацювання українського автентичного танцю, проблематику розвитку на сучасному етапі. Розглянуто перші зразки академізації українського автентичного танцю на професійній сцені, зразки використання танцювального фольклору в художній літературі. Розглянуто побутові, сюжетні, релігійні, обрядові танці, які користуються популярністю в наш час та є академізованими лексемами автентичного танцю. Проаналізовано останні публікації щодо проблеми відновлення актуальності питання розвитку української фольклорної спадщини у різних регіонах України, практичні напрацювання балетмейстерів. Увагу приділено практичним напрацюванням балетмейстерів, які здійснили академізацію автентичних лексем на великій сцені у XX-XXI столітті.

Ключові слова: автентичний танець, український народний танець, історіографія українського танцю.

Актуальність дослідження. Генеза українського автентичного танцю досить тривала і сповнена емоціями та переживаннями багатьох поколінь. Про українські танці відомо світі завдяки незрівнянному колориту, насиченості барв, силі духу, неповторності мелодії, рухів, ритму. Не зважаючи на створення танцювальних шкіл, художніх колективів, питання відродження автентичних зразків залишається недостатньо вирішеним.

Огляд останніх публікацій. Історичні та педагогічні дослідження щодо вивчення процесу становлення та розвитку хореографічного мистецтва, аналіз культурної спадщини та перспективи розвитку хореографічної освіти в Україні дають можливість зберігати та примножувати культурні цінності, засвоювати духовний потенціал, накопичений впродовж історичного розвитку, збагачувати вітчизняне хореографічне мистецтво, створювати концепцію безперервної послідовної хореографічної освіти. Спираючись на це, проаналізовано історіографічні праці з розвитку та становлення хореографії на теренах України таких авторів, як: А. Гоцалюк [10], І. Аксьонова [1,2], О. Бігус [4], А. Кирилюк [11], О. Лиманська [15], Б. Кокуленко [12], О. Смоляк [19], В. Пастух [16], А. Підлипська [17] та ін. Однак історичні аспекти розвитку українського автентичного танцю ще потребують опрацювання.

Мета статті – надати уявлення про історичні аспекти процесу академізації українського автентичного танцю, перші зразки використання танцювальних лексем.

Серед провідних завдань – виявити приклади використання українського танцю в художній літературі; проаналізувати практичні та теоретичні напрацювання балетмейстерів з відновлення, розвитку й популяризації українського автентичного танцю, а також надати порівняльну характеристику діяльності науковців щодо різних етнічних регіонів України.

Вклад основного матеріалу. Перегорнувши сторінку історії бачимо пісні і танці весняного циклу, ліричні дівочі композиції, запальні козацькі гопаци, постановки безіменних танцюристів українського театралізованого ансамблю «Па де козак», балетні вистави та дивертисменти в кріпацьких театрах заможних панських маєтків XVII – XVIII ст.

Мабуть, найпершими знахідками танцювального мистецтва на території України слід вважати малюнки часів трипільської культури, на яких зображені силуети людей з однією рукою піднятою до голови, а іншою поставленою в сучасну підготовчу позицію. Такі елементи часто трапляються і в сучасній хореографічній лексиці. Зокрема така постановка рук відображається у багатьох рас класичного танцю (другому *port de bras*, стрибках, поворотах та ін.) [12]. Аналогічні зображення музикантів і танцюристів наявні і на фресках Софіївського собору в Києві (XI ст.).

Щодо срібних фігурок чоловічків із Мартинівського скарбу (IV ст.) – існує думка, що на них також зображено один із танцювальних елементів: напівприсядка з розставленими широко ногами і руками на стегнах [12; 15-18].

Танцювальні рухи описували також і в літописах, хоча там вони мали дещо негативний відтінок. Їх називали «бісівськими», «поганськими». У самих текстах їх описували так: «скакание и топтание», «гульба и плясание», «хребтом вихилияние», «плясание и плескание» [12; 12].

Найбільш поширеними у ті часи були танці з релігійним підтекстом. Виділяли *танці-благання*, в яких за допомогою ритмічних рухів закликали богів задовольнити їхні прохання. Були і *танці-подяки* за почуті молитви. Okремо можна виділити *календарно-обрядові*, коли певний рух міг символізувати обертання Кола – молодого сонця (рух по колу); зоряне небо – Колесо Сварога, зодіакальне сузір'я, яке постійно змінюється (перехід із кола на групи по 12, 8, 4, 2 танцівника); морські хвилі, як вшанування водної стихії або густий ліс, як ушанування дерев (рух під аркою з'єднаних рук); поділ на чотири пори року (з'єднані у зірочку праві або ліві руки чотирьох танцівників у формі «хреста») [12; 13].

У літературі перші докладні описи українського танцю трапляються у творах Г. Квітки-Основ'яненка («Маруся»), І. Котляревського («Наталка Полтавка»), Т. Шевченка («Щоденник», «Гайдамаки», «Сліпий»), І. Нечуй-Левицького («Камінний хрест»), М. Гоголя (Збірка «Вечори (вечорниці) на хуторі біля Диканьки»: «Сорочинський ярмарок», «Вечір проти Івана Купала») і ін. [11].

Перша сценічна постановка української хореографії була у п'єсі І. Котляревського «Наталка Полтавка» (1819 р., Полтава). Основним джерелом для написання слугували приклади з життя українського суспільства, лірично-побутові, обрядові, купальські, баладні пісні («Ой оддала мене мати за нелюба заміж», «Брала дівка льон...», «Розлилися води на чотири броди», «Чорна хмаронька наступає», «Лимерівна») [3]. Через поєднання драматичного сюжету з піснями, музикою, танцювальними номерами п'єсу ще називають оперою.

Послідовники І. Котляревського, письменники М. Старицький (п'єси «Не судилось», «У темряві», «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці», драми «Остання ніч», «Талан» та ін.) та М. Кропивницький («Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Олеся», «Замулені джерела», «Супротивні течії», «Розгардіяш», «Скрутна доба» та ін.) [9], перейняли і активно розвивали драматургічні сюжети у своїх постановках. У них танець набув багатобарвності, емоційної насиченості, ліричності та поетичності, колоритності. Танці ставали окрасою вистав, їх почали виконувати цілі групи, що давало змогу розкрити сутність душі українського народу.

У 1906 р., як відомо, був створений театр М. Садовського у Полтаві, в якому танець поставав не лише відображенням побуту, а й органічним художнім узагальненням; партії виконавців набули індивідуальності, емоційності. Разом із молодими талановитими акторами того часу (В. Верховинець, М. Заньковецька, І. Борисоглібська, О. Полянська, С. Паньківський), трупа М. Садовського ставила опери «Галька», «Сільська честь», «Продана наречена» та ін. [6].

Під враженням від роботи М. Садовського розкривається нова зірка – Василь Верховинець (Костів), який у своїй творчій діяльності всіляко популяризував автентичну культуру танцю, костюму, музики по всій Україні, зокрема привіз на Східну Україну досі невідомий там колоритний танець «Аркан», який глядач побачив в опері С. Монюшка «Галька». Відомі праці В. Верховинця «Українське весілля» [7], «Теорія українського народного танцю» [6] та ін. демонструють як пісенну, так і хореографічну спадщину українського народу і постають як одні з перших систематизованих робіт.

В. Верховинець поєднував дослідження пісенної, хореографічної творчості зі студіюванням народного танцю. Зокрема ним створені балетні номери у виставах М. Садовського, хореографічні вечори для молоді і семінаристів («Галька», «Наталка Полтавка» М. Лисенка, «Продана наречена» Б. Сметани та ін.) [6]. В. Верховинець створив свою класифікую українського сценічного танцю за кількістю виконавців і за характером музичного супроводу.

Продовжувачем справи В. Верховинця став його учень В. Авраменко, котрий продемонстрував красу українського народного танцю за кордоном. Ним створені десятки танцювальних шкіл в Україні, Польщі, Чехії та США. В. Авраменка називають «батьком українського танцю», адже, не зважаючи на вимушене перебування за межами України, він продовжував розвивати український танець на сцені, організовував гуртки, створював постановки і виступав сам. Як казав сам В. Авраменко: – «Український танок не пустоці, він основний вид нашої культури, – це національна зброя!» [8].

Цінність творчих доробків В. Авраменка ще й у тому, що йому вдалось екранізувати автентичну культуру у фільмах «Наталка Полтавка», «Запорожці за Дунаєм», «Трагедія Карпато-України» які справили помітне враження на громадськість і продемонстрували світові справжню Україну.

У 1937 р. П. Вірським та М. Болотовим створюється хореографічний колектив народного танцю, який у 1940 р. реорганізовується в ансамбль пісні і танцю України, згодом у Державний ансамбль танцю України. 1959 р. він отримує звання «Заслужений», а з 1971 р. за високу майстерність стає «Академічним».

Нині цей колектив в Україні та й світі відомий як Національний заслужений академічний ансамбль танцю України ім. П. Вірського. Свою популярність ансамбль здобув за культивування українських традицій, створення на їх основі танцювальних замальовок та великих хореографічних форм. Важливим внеском П. Вірського до культури українського танцю є і його унікальна танцювальна лексика народно-сценічної хореографії.

П. Вірський провів академізацію автентичних хореографічних лексем і надав їм нового емоційного змісту. Звичні рухи набули оригінальних відтінків, неповторних барв.

Український танець крізь призму бачення П. Вірського постає величезним світом найрізноманітніших емоційних образів героїв, сюжетних поворотів, рис характеру головних персонажів. Його *балетні постановки*: «Червона квітка», «Лебедине озеро» П. Чайковського, «Раймонда» Глазунова, «Карманьйола» Фемеліди, «Корсар» Адана; *академізовані фольклорні*: «Козачок», «Українська сюїта», «Запорожці», «Повзунець», «Гопак», «Ми з України»; *оригінальні*: «Флотилія «Радянська Україна», «Ми пам'ятаємо», «Ляльки», «Чумацькі радощі», «Одна пара чобіт на вісім ніг», – поєднують високу технічну майстерність хореографії та елементи українського народного танцю [19]. У постановках передано національну своєрідність, унікальний мистецький стиль, що зумовлювало відродження традицій українського народної хореографії шляхом академізації під впливом світових тенденцій для досягнення найвизначніших показників музично-сценічного мистецтва.

Оригінальність постановок П. Вірського свідчать про те, що навіть у простих за технікою виконання автентичних рухах можна знайти і передати на сцені безліч нового, несподіваного, як майстерно академізуючи фольклор можна по-новому прочитати сценічні традиції.

П. Вірський використовував не лише тодішні художні канони, а й звертався до досвіду балетмейстерів 20-30-х років ХХ ст. Прикладом для наслідування для нього були В. Верховинець (книги «Українське весілля» (1912 р.) та «Українські танці» (1913 р.), збірка «Весняночка» (1923 р.)), М. Соболь (театралізовані сюїти: «Весілля на Україні», «Запорозькі козаки», «Російське весілля», «Українські дівочі хороводи»), Г. Березова (постановки «Лілея» К. Данькевича, «Лебедине озеро», «Спляча красуня» П. Чайковського, «Бахчисарайський фонтан» та «Кавказький бранець» Б. Асаф'єва, «Лускунчик» П. Чайковського, «Фея і Чабан» Ю. Єфимова, «Незвичний день» М. Сільванського) [19].

Композитори, хореографи, балетмейстери, ба, навіть, прості селяни, усно і письмово передавала традиції з покоління в покоління, багато з яких збереглись до нашого часу. Так, сьогодні можемо побачити хороводи, гопак, козачки, гуцулки, коломийки, польки, кадрилі. Ряд сюжетних танців: «Каперуш», «Гречка», «Аркан», «Льон», «Козачок», «Тропак», «Гандзя», «Бондарівна», «Чумак», «Чабарашка», «Ганна», «Роман», «Раки», «Рибка», «Василиха», «Тетяна», «Сидір», «Бички», «Журавель», Забалкан», «Шевчик», «Сучок», «Дрібушка» та ін. [6; 7].

Український танець завжди існував поруч із музикою. Як відомо, характер музики впливає на характер виконання танцю. В автентичних композиціях спостерігаємо, що в одному регіоні може бути різне виконання одного твору, що залежатиме від вправності музиканта, якості музичних інструментів, настрою музикантів.

Зокрема, дослідженням розвитку і становлення сценічної хореографічної культури Східної Галичини у синтезі з процесами становлення європейського хореографічного мистецтва на початку ХХ ст. займався В. Пастух, яким виявлено інноваційні тенденції у хореографічному мистецтві та шляхи їхнього запровадження в хореографічне мистецтво Галичини. Особливу увагу дослідник приділяє впливу російської культури на хореографічне мистецтво Східної Галичини [16].

О. Бігус великого значення надає дослідженню становлення і розвитку хореографічного мистецтва Прикарпаття. Нею з'ясовано вплив історіографічних, географічних та етнографічних процесів на становлення традицій цієї місцевості, визначена роль звичаїв та обрядів у формуванні хореографічних елементів краю. Також об'єктом дослідження її дослідження стає спроба наукового обґрунтування впливу стильових особливостей народно-сценічного танцю Прикарпатського регіону на процеси формування української національної культури [4].

Ґрунтовними дослідженнями особливостей кримськотатарського народного танцю займається А. Підлипська. У своїй праці «Народна хореографічна культура кримських татар ХІХ – першій половині ХХ століття» вона обґрунтувала та систематизувала види і жанри кримськотатарського народного танцю, здійснила аналіз діяльності колективів народного танцю. Цим дослідження авторка довела негативний вплив на формування кримськотатарського хореографічного мистецтва ідеологічного сегменту [18].

Одним із дослідників хореографічної культури західного регіону України є О. Смоляк. Так, у праці «Весняна обрядовість Західного Поділля в контексті української культури» ним здійснено систематизацію циклу весняної обрядовості Західного Поділля, а також особливостей ритуальної

обрядовості, виявлено етнографічні чинники впливу на культуру виконання, значну увагу науковець приділяє композиційним елементам обряду «Гаївки». Дослідження спираються на глибокий аналіз весняних свят у різних регіонах, специфіки їхнього проведення. У розвідці виявлено кореляцію між обрядовим календарним циклом і особливостями релігійних обрядів, природних явищ. Дослідником також сформовано типологізацію танцювального тексту. Серед іншого – здійснено аналіз музичних термінів та ритмічних форм, а також визначено загальні особливості композиційної побудови гаївок на Західному Поділлі. На думку автора, популяризація цього звичаю-обряду сприяє вихованню молоді, формуванню у неї бажання зберігати та примножувати українські традиції. До слова, на території Борщівщини, розташованої на півдні Західного Поділля, щороку проводять гаївки у період великодніх свят [20].

Актуальним для нашого дослідження питанням автентичних традицій займався і В. Кирилюк, який особливу увагу приділив Чернігівщині, на базі якої провів дослідження з фіксацією танцювального фольклору цієї місцевості, записав постановки народно-сценічного танцю, здійснив підготовку науково-методичної літератури, сприяв введенню етнографічних та фольклорних здобутків до навчальної програми, що значно поглиблює збереження та вивчення автентичних традицій України. Хореограф також наголошує на важливості організації конференцій та фестивалів щодо популяризації народних колективів на Чернігівщині [11; 62-64].

Дослідженням витоків народної хореографії на Слобожанщині займається О. Лиманська. У своїх працях вона розглядає взаємозв'язок давньоруських звичаїв та культури і стан сучасної хореографії у календарному циклі цієї місцевості. Цінність її дослідження полягає в виявленні структури календарного циклу давньоруської культури, її атрибутів та символів; пов'язаних з особливостями регіону. Провідною метою наукових досліджень О. Лиманської є популяризація хореографічних традицій Слобожанського краю, адже, як доводить науковець, тут збереглися автентичні давньоруські традиції та етнографічні особливості краю [16].

Лексику автентичного танцю на Поліссі досліджено й І. Аксьоною, в розвідках якої наголошується на впливі географічного розташування регіону на процес формування танцювальних традицій. На підставі проведених досліджень вона наводить приклади впливу білоруських, російських, чеських, словацьких, болгарських та молдавських танцювальних традицій на власний хореографічний стиль Полісся [1; 45].

Висновки. Історична пам'ять українського народу – складний феномен, який входить до розділу суспільної психології, демонструє ідеологію народу. У ній містяться й елементи минулого, і відповідні образи, символи, історіографічні уявлення, на підставі якого формується майбутня хореографічна лексика. Саме тому важливою функцією освіти є створення у свідомості молодого покоління цілісного образу історичного минулого національної спільноти, формування історичної пам'яті.

Таким чином, у кожному регіоні України формувалася власний, своєрідний спосіб збереження та передачі автентичних традицій, що має вагомий вплив на розвиток його території та країни загалом.

Українські науковці протягом десятиліть працюють над відновленням та популяризацією українського автентичного танцю, здійснюють методологічний опис роботи з фольклорними творами, виконавцями, концертмейстерами, звукорежисерами.

Грунтовні дослідження з обробки та інтерпретації українського автентичного танцю здійснили В. Верховинець, А. Авраменко, П. Вірський, М. Болотов. Із сучасних науковців це Аксьонов, К. Кіндер, О. Бігус, А. Кирилюк, О. Лиманська, Б. Кокуленко, О. Смоляк, В. Пастух, А. Підлипська та ін..

Український народ створив своє самобутнє, оригінальне хореографічне мистецтво, яке посідає одне з провідних місць у світовій духовній культурі. Українські народні танці, збережені в художньому побуті народу, виконують під музичний супровід. Українська музика розвивалася на народній пісенній основі – піснях і думах, які супроводжували працю і дозвілля.

У неповторну українську музику вкладена душа її народу. Напевно, тому кожна пісня, створена цією музичною нацією, дивує своєю проникливістю, щирістю і внутрішньої міццю. А жанрове та стилістичне розмаїття тільки додає їй привабливості.

Перспектива подальших досліджень цієї теми пов'язана із популяризацією українського автентичного танцю, збереженням українського фольклору, введенням нової інформації до наукового обігу.

Список використаної літератури

1. Аксьонова І. Ю. Лексика народно-сценічного танцю Волинського Полісся : *Навч. посіб.* Рівне : РДГУ, 2007. 243 с.
2. Аксьонова І. Ю. Лексичні особливості хореографічної культури поліського краю. *Актуальні питання культурології: альм. наук. т-ва «Афіна»*. Рівне : РДГУ, 2010. Вип. 10: Т. II. С. 164-167.

3. Аналіз драми «Наталка Полтавка» І. Котляревського. *Українська мова та література. Підготовка до ЗНО і не тільки*. URL: <https://zno.if.ua/?p=4934> (дата звернення: 21.04.2021)
4. Бігус О. О. Народно-сценічна хореографія Прикарпатського регіону: становлення та тенденції розвитку: автореф. дис... канд. миств. : 26.00.01. Київ, 2011. 18 с.
5. Василенко К. Ю. Український танець : підручн. Київ : КПКПК, 1997. 282 с.
6. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю. 5-те вид., доп. Київ : Муз. Україна, 2008. 150 с.
7. Верховинець В. М. Українське весілля.: *Укр. етногр. Зб*, Київ, т. 1, 1914.
8. Герої України. *Електронний каталог*. URL: <http://heroes.profi-forex.org/ua/home> (дата звернення: 21.04. 2021).
9. Голдріч О. Хореографія: Посібник із основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Вид. друге, доп. Львів : СПОЛОМ, 2006. 172 с.
10. Гоцалюк А. Традиції в розвитку хореографічного мистецтва. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. *Наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту*. 2011. Т. 1. Вип. 17.
11. Кирилюк В. М. Проблеми розвитку народної хореографії в Україні. *Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія : Педагогічні науки*. 2017. Вип. 142. С. 62-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2017_142_15 (дата звернення: 11. 12. 2020).
12. Козирева А. А., Бурлей Л. О. Історія українського народного танцю : метод. посіб. та додаткові матеріали. Краматорськ : Донець. обл. навч.-метод. центр культури, 2020. 58 с.
13. Кокуленко Б. Мистецтво танцю у творчості Т. Г. Шевченка *Народна творчість та етнологія*. НБУ ім. Я. Мудрого. 2008. №1. С. 15-23.
14. Костровицкая В. С., Писарев А. А. Школа классического танца. Ленинград : Искусство, 1976. 272 с.
15. Курочкін О. В. Обрядові танці-ігри – малодосліджені компоненти традиційного весілля українців. *Народна творчість та етнологія*. 2019. № 6. С. 78-91.
16. Лиманська О. В., Барабаш О. В. Реалізація творчих проєктів як складова професійної компетентності майбутнього вчителя хореографії. *Наук. зап. [Центральноукраїн. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка]*. Сер.: Педагогічні науки. 2018. Вип. 163. С. 106-110. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_163_24.
17. Пастух В. В. Сценічна хореографічна культура Східної Галичини 20-30-х років ХХ століття : авторефер. дис... канд. миств. : 17.00.01 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 1999. 20 с.
18. Підлипська А. М. Народна хореографічна культура кримських татар ХІХ – першій половині ХХ століття (до 1941 р.) у Криму : дис... канд. миств.: 17.00.01 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2005.
19. Реформатор української хореографії / Хмельниць. обл. універсальна наук. б-ка. URL: <http://www.ounb.km.ua/vistavki/virsky/index.php> (дата звернення: 21.04.2021)
20. Смоляк О. С. Весняна обрядовість Західного Поділля в контексті української культури : дис... д-ра миств.: 17.00.03 / НАН України; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2005.

References

1. Aksonova I. Yu. Leksyka narodno-stsenichnoho tantsiu Volynskoho Polissia : Navch posib. Rivne : RDHU, 2007. 243 s.
2. Aksonova I. Yu. Leksychni osoblyvosti khoreohrafichnoi kultury poliskoho kraiu. Aktualni pytannia kulturolohi: alm. nauk. t-va «Afina». Rivne : RDHU, 2010. Vyp. 10: Т. II. S. 164-167.
3. Analiz dramy «Natalka Poltavka» I. Kotliarevskoho. Ukrainaska mova ta literatura. Pidhotovka do ZNO i ne tilky. URL: <https://zno.if.ua/?p=4934> (data zvernennia: 21.04.2021)
4. Bihus O. O. Narodno-stsenichna khoreohrafiia Prykarpatskoho rehionu: stanovlennia ta tendentsii rozvytku: avtoref. dys...kand. mystv. : 26.00.01. Kyiv, 2011. 18 s.
5. Vasylenko K. Yu. Ukrainskyi tanets : pidruchn. Kyiv : KIPKPK, 1997. 282 s.
6. Verkhovynets V. M. Teoriia ukrainskoho narodnoho tantsiu. 5-te vyd., dop. Kyiv : Muz. Ukraina, 2008. 150 s.
7. Verkhovynets V. M. Ukrainske vesillia.: Ukr. etnohr. Zb, Kyiv, t. 1, 1914.
8. Heroi Ukrainy // Elektronnyi kataloh. URL: <http://heroes.profi-forex.org/ua/home> (data zvernennia: 21.04. 2021).
9. Holdrych O. Khoreohrafiia: Posibnyk iz osnov khoreohrafichnoho mystetstva ta kompozytsii tantsiu. Vyd. druhe, dop. Lviv : SPOLOM, 2006. 172 s.
10. Hotsaliuk A. Tradytzii v rozvytku khoreohrafichnoho mystetstva. Ukrainaska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. *Наук. зап. Рівнен. держ. humanit. un-tu*. 2011. Т. 1. Vyp. 17.
11. Kyryliuk V. M. Problemy rozvytku narodnoi khoreohrafiiv v Ukraini. *Visnyk Chernihiv. nats. ped. un-tu. Seriiia : Pedahohichni nauky*. 2017. Vyp. 142. S. 62-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2017_142_15 (data zvernennia: 11. 12. 2020).
12. Kozyrieva A. A., Burlei L. O. Istoriiia ukrainskoho narodnoho tantsiu : metod. posib. ta dodatkovyi materialy. Kramatorsk : Donets. obl. navch.-metod. tsentr kultury, 2020. 58 s.
13. Kokulenko B. Mystetstvo tantsiu u tvorchosti T. H. Shevchenka *Narodna tvorchist ta etnohrafiia*. NBU im. Ya. Mudroho. 2008. №1. S. 15-23.
14. Kostrovyskaia V. S., Pysarev A. A. Shkola klassycheskoho tantsa. Lenynhrad : Yskusstvo, 1976. 272 s.
15. Kurochkin O. V. Obriadovi tantsi-ihry – malodoslidzheni komponenty tradyttsiinoho vesillia ukrainsiv. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. 2019. № 6. S. 78-91.

16. Lymanska O. V., Barabash O. V. Realizatsiia tvorchykh proektiv yak skladova profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytielia khoreohrafi. Nauk. zap. [Tsentralnoukrain. derzh. ped. un-tu im. V. Vynnychenka]. Ser.: Pedagogichni nauky. 2018. Vyp. 163. S. 106-110. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2018_163_24.
17. Pastukh V. V. Stsenichna khoreorafichna kultura Skhidnoi Halychyny 20-30-kh rokiv KhKh stolittia : avtorefer. dys... kand. mystv. : 17.00.01 / Kyiv. nats. un-t kultury i mystetstv. Kyiv, 1999. 20 s.
18. Pidlypska A. M. Narodna khoreorafichna kultura krymskykh tatar KhIKh – pershii polovyni KhKh stolittia (do 1941 r.) u Krymu : dys... kand. mystv.: 17.00.01 / Kyiv. nats. un-t kultury i mystetstv. Kyiv, 2005.
19. Reformatory ukrainskoi khoreohrafi / Khmelnyts. obl. universalna nauk. b-ka. URL: <http://www.ounb.km.ua/vistavki/virsky/index.php> (data zvernennia: 21.04.2021)
20. Smoliak O. S. Vesniana obriadovist Zakhidnoho Podillia v konteksti ukrainskoi kultury : dys... d-ra mystv.: 17.00.03 / NAN Ukrainy; In-t mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnologii im. M. T. Rylskoho. Kyiv, 2005.

HISTORICAL ASPECTS OF THE UKRAINIAN AUTHENTIC DANCE DEVELOPMENT

Nalyvaiko Maria – master's degree student in specialty 024 «Choreography», Rivne State University of Humanities, Rivne

The article reveals the significance of Ukrainian authentic dance in the system of formation of cultural values of the Ukrainian people. It provides an overview of publications, in which the stages of scientific elaboration of Ukrainian authentic dance and the problems of its development at the present stage are described. The article considers the first examples of the academization of Ukrainian authentic dance on the big stage and examples of the use of dance folklore in fiction. The research work describes household, story-based, religious, ritual dances, which are popular nowadays and are academic movement lexemes of authentic dance. The article analyzes the latest publications on the problem of the importance of restoring of Ukrainian folklore heritage in different regions of Ukraine and development of practical work of choreographers. The research work also considers the practical experience of choreographers who academized authentic movement lexemes on the big stage in the XX-XXI century.

Key words: authentic dance, Ukrainian folk dance, historiography of Ukrainian dance.

UDC 793.31 (091)

HISTORICAL ASPECTS OF THE UKRAINIAN AUTHENTIC DANCE DEVELOPMENT

Nalyvaiko Maria – master's degree student in specialty 024 «Choreography», Rivne State University of Humanities, Rivne

Relevance of the research topic. The issue of authentic Ukrainian dance is increasingly becoming the center of discussion and object of many researches. The genesis of Ukrainian authentic dance is quite long and full of emotions and experiences of many generations of the nation. Ukrainian dances are known all over the world due to their incomparable coloring, brightness, strength of spirit, uniqueness of melody, movements and rhythm. Despite the creation of dance schools and groups, the issue of revival of authentic models remains unresolved. Ukrainian folk choreography reflects the national worldview in artistic and aesthetic images and as a carrier of national values is part of the world cultural space.

Methodology of research. The analysis of theoretical methods and techniques of information collection was carried out to study the material. In particular, the method of complex analysis of the source base on this issue, the method of theoretical analysis of previous research, the method of methodological understanding and generalization of information about authenticity in dance and culture of Ukraine, the empirical method of modeling choreographic movement lexemes.

The scientific novelty. The article explores theoretical and practical experience in the issue of academization of authentic dances. It provides an empirical analysis of the experience of researchers and choreographers in the issue of academization of Ukrainian authentic dance on the big stage, as well as analysis of guidelines for processing folklore material and its academization elements of classical and folk stage dance. The article analyzes works of art in which the names and main movement lexemes of Ukrainian dance were introduced for the first time. The research work describes a portfolio of performances by P. Virskyi, who academized authentic choreographic movement lexemes and gave them a new emotional content, according to the forms and styles of dance, i.e. ballet performances, academic folklore performances, and original performances.

Practical significance. Collected and practically developed material can be used in the practice of working with amateur and professional teams. It can become a basis for further research and be used in the educational practice of educational institutions of different levels of accreditation in order to promote Ukrainian dance.

Key words: authentic dance, Ukrainian folk dance, historiography of Ukrainian dance.

Надійшла до редакції 18.12.2021 р.

ЗМІСТ

ВИТКАЛОВ С.В., ВИТКАЛОВ В.Г. НАУКОВИЙ ПОШУК У ЧАС ВІЙНИ : ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ	3
Розділ I. ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ПРОЦЕСУ	
НАЛИВАЙКО М. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО АВТЕНТИЧНОГО ТАНЦЮ6
ПАСЛАВСЬКИЙ М. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ХРИСТИНОПОЛЯ (ЧЕРВОНОГРАДА)	
КІНЦЯ XVIII- XIX СТОЛІТЬ: СПРОБА ІСТОРИЧНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ	12
КОСТЮКОВИЧ І. РІВНЕНЩИНА В СТРУКТУРІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ17
РОМАНЕНКО К. СТАН КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ	
У ВИМІРАХ НОВИХ ПАРАДИГМ	23
ГЛИНЯНЧУК І. МУЗЕЙНА СПРАВА НА РІВНЕНЩИНІ : ДЕЯКІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ28
УДОД К. «ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ» У СТРУКТУРІ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ	
(НА ПРИКЛАДІ БЕРЕЗНІВЩИНИ)	34
ПРИЛУЦЬКА О. «ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ» ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В	
РЕГІОНІ: НА ПРИКЛАДІ МАЛОЛЮБАШАНСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	39
Розділ II. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ЛУПІЙ Я. СУЧАСНІ ВІРТУАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ В КУЛЬТУРІ І ПРОБЛЕМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ	
ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	47
ПІДЦЕРКОВНА Т. МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ	
В УМОВАХ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	52
ПАНЧУК Н. ПОНЯТТЯ «БАЛЕТНА ДРАМАТУРГІЯ» : ГЕНЕЗА ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ56
ФІЛЯРОВСЬКА А. МУЗИЧНІ ФЕСТИВАЛІ РІВНЕНЩИНИ ЯК ЧИННИК ЗМІНИ СТАВЛЕННЯ	
ДО СФЕРИ ВІЛЬНОГО ЧАСУ	62
ЛАКІДА А. КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ЯК ЧИННИК ПОШУКУ НОВИХ ФОРМ	
ЙОГО ПРЕЗЕНТАЦІЇ	70
ЛОЙКО А. СПІВПРАЦЯ КЛУБНИХ УСТАНОВ ТА ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ІЗ СІМ'ЄЮ	
(З ДОСВІДУ ВИШНІВСЬКОЇ ОТГ КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	76
МАРЧУК Л. ВІТЧИЗНЯНЕ ДОЗВІЛЛЯ В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ81
СТЕПАНЮК І. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРОДНОГО ТАНЦЮ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ85
СЕМЕНЮК Т., ГЛУЩУК О. ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КОМПОНЕНТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ІВЕНТІВ89
Розділ III. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ	
КОБРИН Н. МОТИВАЦІЙНІ Й ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ	
ДІЯЛЬНОСТІ НА «СЛУХАННІ МУЗИКИ» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	95
СТЕПАНОВА Т. УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК ЗАСІБ	
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	101
ЧИЖ К. СУЧАСНІ ДІТИ : СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ РІЗНИХ ФОРМ РОБОТИ З НИМИ107
ЛЕСКОВЕЦЬ К. ОРГАНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ	
ПОТРЕБАМИ ЯК ШЛЯХ ЇХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	114
Розділ IV. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ	
КЕПІН Д. ПЕРЕСОПНИЦЯ МУЗЕЙНА121

CONTENTS

<i>VYTKALOV S., VYTKALOV V.</i> SCIENTIFIC SEARCH IN WAR: INSTEAD OF FOREWORD	3
 Part I. HISTORICAL RETROSPECTIVE OF THE CULTURAL AND ARTISTIC PROCESS	
<i>NALYVAIKO M.</i> HISTORICAL ASPECTS OF THE UKRAINIAN AUTHENTIC DANCE DEVELOPMENT	6
<i>PASLAVSKY M.</i> CULTURAL AND ARTISTIC LIFE OF CHRISTINOPOL (CHERVONOGRAD) OF THE END OF THE EIGHTEENTH-XIX CENTURIES: AN ATTEMPT OF HISTORICAL RECONSTRUCTION	12
<i>KOSTIUKOVYCH I.</i> RIVNE REGION IN THE STRUCTURE OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY	17
<i>ROMANENKO K.</i> THE STATE OF CULTURAL LIFE OF THE DNIPROPETROVSK REGION IN THE DIMENSIONS OF NEW PARADIGMS	23
<i>HLYNIANCHUK I.</i> MUSEUM AFFAIRS IN RIVNE REGION: SOME PAGES OF HISTORY	28
<i>UDOD K.</i> MODERN CHILDREN : SPECIFICS OF ORGANIZATION OF DIFFERENT FORMS OF WORK WITH THEM	34
<i>PRYLUTSKA O.</i> «GREEN TOURISM» AS A FORM OF CULTURAL ACTIVITY OF THE POPULATION IN THE REGION: ON THE EXAMPLE OF MALOLIUBASHAN VILLAGE COUNCIL	39
 Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT OF CULTURAL CREATIVITY	
<i>LUPIY Y.</i> MODERN VIRTUAL COMMUNICATIONS IN CULTURE AND PROBLEMS OF SELF-REALIZATION OF CREATIVE PERSONALITY	47
<i>PIDTSERKOVNA T.</i> MANAGEMENT OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY IN THE REGION UNDER CONDITIONS OF MODERN SOCIAL TRANSFORMATIONS	52
<i>PANCHUK N.</i> THE CONCEPT OF «BALLET DRAMA» : GENESIS AND WAYS OF DEVELOPMENT	56
<i>FILIAROVSKA A.</i> RIVNE REGION MUSIC FESTIVALS AS A FACTOR OF ATTITUDE CHANGE TO THE FIELD OF LEISURE TIME	62
<i>LAKIDA A.</i> CULTURAL POTENTIAL OF THE REGION AS A FACTOR OF SEARCHING NEW FORMS OF ITS PRESENTATION	70
<i>LOIKO A.</i> COOPERATION OF CLUB INSTITUTIONS AND EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH THE FAMILY (FROM THE EXPERIENCE OF VYSHNIVSKA OTG KOVELSKY DISTRICT OF VOLYN REGION)	76
<i>MARCHUK L.</i> DOMESTIC LEISURE IN THE HISTORICAL AND CULTURAL	81
<i>STEPANIUK I.</i> REGIONAL FEATURES OF FOLK DANCE ON THE TERRITORY OF UKRAINE	85
<i>SEMENYUK T., GLUSHCHUK O.</i> THE ATREFICATION AS AN IMPORTANT COMPONENT IN THE ORGANIZATION OF EVENTS	89
 Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL	
<i>KOBYRN N.</i> MOTIVATIONAL AND TECHNOLOGICAL ASPECTS OF EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITIES AT «LISTENING TO MUSIC» IN THE CONTEXT OF MODERN SOCIETY	95
<i>STEPANOVA T.</i> UKRAINIAN FOLK DANCE AS A MEANS OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION	101
<i>CHYZH K.</i> MODERN CHILDREN: SPECIFICS OF ORGANIZATION OF DIFFERENT FORMS OF WORK WITH THEM	107

LESKOVETS K. ORGANIZATION OF DOMESTIC LEISURE FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS AS A WAY OF THEIR SOCIALIZATION	114
--	------------

Part IV. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

KEPIN D. PERESOPNYTSYA MUSEUM	121
--	------------

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ,
КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 21

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *Виткалов С.В., Федорук Л.М.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 10.06.2022. Замовлення № 38/4.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк.14.37. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С. Бандери, 12
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альм. наук. т-ва «Афіна» кафедри івент-індустрій,
культурології та музеєзнавства РДГУ. Вип. 21 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2021. 126 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Видавничі роботи: ФОП Брегін А.Р
свідотство про державну реєстрацію ААБ № 750918 від 20.11.2012 р.
33009, м. Рівне, вул. Біла, 53, Г 2.
Адреса редакції: 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет,
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства